

Översvämning i Piteå kommun 1997

**RÄDDNINGSGS
VERKET**

Översvämning i Piteå kommun 1997

Rapporten har utarbetats av
Anna Carlin. Räddningsverkets skola Sandö, tel 0612-820 00.

1998 Räddningsverket, Karlstad
Räddningstjänstavdelningen
ISBN 91-88891-27-5

Beställningsnummer P22-218/98
1998 års utgåva

Förord

Den 28 juli 1997 drabbades mellersta delarna av Piteå kommun av ett kraftigt regnväder. Regnet föll nästan konstant i två dygn i dessa delar av kommunen. Vattenmassorna följde sedan befintliga vattendrag mot sydöst och de stora mängderna vatten som forsade fram medförde att vattendragen vidgades kraftigt. På många platser valde vattnet helt nya riktningar och skapade nya vattendrag i form av bl.a. älvfåror och sjöar. Översvämningarna drabbade stora delar av Piteå och mindre delar av Skellefteå kommun. I Piteå kommun förstördes stora delar av vägnätet och ett femtiotal hus skadades av vattnet. I kommunerna hade man inte fått några indikationer på vad som var på gång och inga förebyggande åtgärder kunde därför göras.

Under ovädrets tredje dag kontaktades Räddningsverkets jourhavande tjänsteman och dagen efter fattades beslutet av Räddningsverket skulle sända en observatör till Piteå kommun med uppgift att inhärmta fakta och erfarenheter från räddningsinsatsen med tonvikt på ledning och samordningsfrågor.

Under besöket i Piteå fördes diskussioner med personal på räddningstjänsten som deltagit i räddningsinsatsen. Med under diskussionerna var; ställföreträdande räddningschef Krister Östrén, brandinspektör Bengt Wiklund och brandmästare Dennis Bergdahl, Hans-Erik Norberg och Staffan Thurén. Vid ett av samtalen deltog även representant från Länsstyrelsen Charlotte Rouget och en intervju med kommunalråd Eleonor Klockare genomfördes.

För att få uppfattning om skadornas omfattning gjordes en överflygning med helikopter från F21 och vissa områden besöktes med bil. Skadorna dokumenterades med kamera.

Materiel samlades också in vid besök hos lokaltidningen Piteå tidningen, främst i form av fotografier.

Innehåll

Sammanfattning	5
Organisation.....	7
Omfattning och förlopp.....	9
Erfarenheter och synpunkter.....	21
Källförteckning	23
Bilagor:	
1. Karta över det drabbade området - mittuppslaget	
2. Pressreleaser.....	25

Sammanfattning

Den 28 juli 1997 drabbades mellersta delarna av Piteå kommun av ett kraftigt regnväder. Regnet föll nästan konstant i två dygn i dessa delar av kommunen. Vattenmassorna följde sedan befintliga vattendrag mot sydöst och de stora mängderna vatten som forsade fram medförde att vattendragen vidgades kraftigt. På många platser valde vattnet helt nya riktningar och skapade nya vattendrag i form av bl.a. älvfåror och sjöar. I kommunen hade man inte fått några indikationer på vad som var på gång och inga förebyggande åtgärder kunde därför göras.

Vid SMHI:s nederbördsstation i Fagerheden väster om Piteå uppmättes under de två första dygnen av regnovädet 256 mm regnmängd, varav 198 mm kom det andra dygnet (28/7 08.00 till 29/7 08.00). Enligt SMHI har sådana mängder aldrig uppmätts i Sverige tidigare.

Räddningstjänstinsatsen startades måndagen den 28 juli klockan 19.00 och avslutades 14.00 torsdagen den 31 juli. Räddningstjänsten evakuerade under måndagskvällen och natten mot tisdagen nio personer som blivit instängda av vatten och förstörda vägar. Under tisdag förmiddag evakuerades ytterligare åtta personer. Evakueringen skedde med hjälp av en räddningshelikopter som rekvirerats från F21 i Luleå. Övriga drabbade kunde själva med hjälp av bl a roddbåtar ta sig till och från de översvämmade och isolerade områdena.

Helikoptern användes även för att göra rekognosceringar och för att räddningstjänsten skulle kunna upprätthålla beredskapen i hela kommunen. Till detta användes även de sex bandvagnar som rekvirerats från MEKB 19 i Boden.

Under de första dygnen var som mest 13 st "större" vägar avstängda för trafik. Vägarna var raserade och stora delar var helt bortspolade. Många broar och vägtrummor hade också raserats. Vägverket började omgående med reparationer på sina vägar och på lördagen den 2 augusti var vägarna farbara igen. På de vägar som blivit mest skadade var dock bara en fil öppen. Den totala omfattningen av skador på vägar och broar är svår att ange eftersom många av vägarna är enskilda och privata. Samtliga skogsbilvägar har fått omfattande skador och även skogen i anslutning till vattendrag har skadats.

Enligt rapport från försäkringsbolagen har de fått in anmälningar om ungefär ett femtiotal bostadshus som skadats i varierande omfattning.

I efterhand kan man konstatera att räddningsarbetet fungerat bra under hela insatsen. Det finns dock en del erfarenheter att dra:

- För att kunna effektivisera räddningsarbetet och för att kunna ha en bra framförhållning är det väldigt viktigt att få aktuella och korrekta väderleksrapporter.
- Helikoptern var en ovärderlig resurs både vad gäller rekognoscering, undsättning och beredskap. Bandvagnar är ett komplement till de egna brandfordonen vid översvämningar.
- Behovet av informationsansvarig kan vara svårt att se i början av en insats och det är viktigt att denna post tillsätts i ett tidigt stadium, annars ”jobbar man i motvind”. Det är också viktigt att den som får denna uppgift är väl insatt i räddningsinsatsen och den verksamhet som pågår och att informationsansvarig är väl informerad om kommande insatser.
- Att snabbt inrätta ett telefonnummer dit alla som har frågor kan vända sig är tvunget om man ska få arbetsro. Från detta nummer kan uppringarna slussas vidare till den person som har svar på de aktuella frågorna. Detta inger trygghet och samtalen hamnar hos rätt funktion direkt.
- Hemskyddet är en värdefull organisation som, om den används rätt, kan avlasta räddningstjänsten och för deras räkning genomföra rekognoscering och vidarebefordra information till innevånarna.
- Inför vårens snösmältning bör man göra ”geologisk/hydrologisk undersökning” av hur detta vatten kommer att färdas. En av de frågor som man behöver få svar på är vilka åtgärder som behöver vidtas för att förhindra en upprepning.

Organisation

Räddningstjänsten i Piteå är uppdelad i flera avdelningar där räddningsavdelningen är en. Den avdelningen har bl a hand om den operativa verksamheten. Avdelningen är organiserad som bild 1 visar. Heltidsstyrkan inne i Piteå har en anspänningstid på 90 sekunder och i den ingår också den som har chefsberedskap (CB). Den som åker som CB har minst brandmästarutbildning. I Piteå finns också en deltidstyrka som har en anspänningstid på 8 minuter. Den extra brandmannen (markerad med *) i den styrkan kommer att finnas tillhands fr.o.m senast 1999 när man drar ner på beredskapen i Norrfjärden och det då blir ett värn. Räddningsvärnen i Infjärden och Markbygden består av 10 man per station. Räddningsvärnets i Markbygden består av räddningsvärnen i Långträsk och Gråträsk.

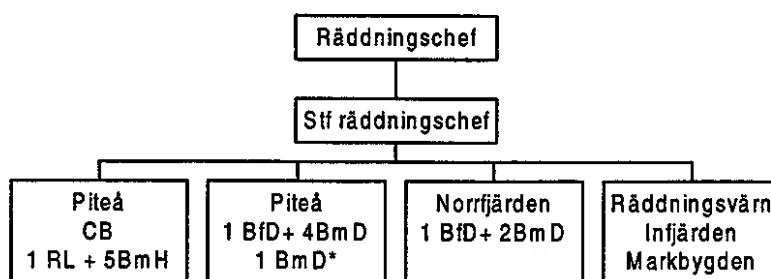

Fig1. Räddningstjänstens organisation

Den normala ledningsorganisationen i Piteå räddningstjänst är uppbyggd enligt fig 2. Det är inte alltid som den som har chefsberedskapen går in och tar över utan han kan även fungera som en resursperson för räddningsledaren.

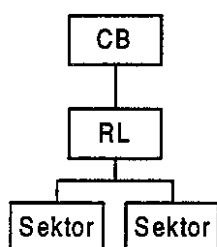

Fig 2. Normal ledningsorganisation

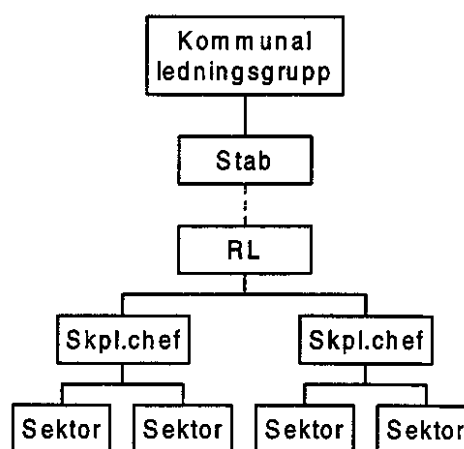

Fig 3. Ledningsorganisation vid stor olycka

Vid stora olyckor krävs mer ledningsfunktioner för att klara alla uppgifter som tillkommer. Då förstärks den normala ledningsorganisationen med bland annat en stab, en kommunal ledningsgrupp och skadeplatschefer. Då kan organisationen se ut enligt fig 3. Den exakta strukturen beror naturligtvis på hur händelsen eller olyckan ser ut. Vid den aktuella insatsen i Piteå i juni arbetade man efter denna organisation med den skillnaden från fig 3 att det endast var en skadeplatschef.

Omfattning och förlopp

Måndag 28 juli 1997

Det regn som börjat på söndagen fortsatte under måndagen med oförminskad styrka. Mängderna upplevdes dock inte som alarmerande. På förmiddagen på måndagen skickades en brandman från huvudstationen i Piteå till Långträsk för att utföra service på handbrandsläckare. Långträsk ligger ca 6 mil in i landet längs riksväg 373. När han var klar och begav sig hemåt längs väg 373 kom han inte längre än till Djupdal, 2,5 mil från Piteå. Där var en ca 3 km lång sträcka av vägen delvis bortspolad. Han vände och ropade upp huvudstationen på radion och meddelade läget. Man beslöt sig då för att skicka ut räddningsvärdet i Långträsk för att spärra av väg 373 uppe i Långträsk. Brandmannen tog sig via väg 543 tillbaka till Piteå. Vägverket och polisen informerades om läget och Vägverket spärrade av väg 373 på andra sidan om brottet.

*Bild 1. Delar av väg 373 mot Arvidsjaur spolades bort p.g.a regnet
Foto Gunnar Westergren*

*Bild 2. Boende i Fagerheden betraktar förstörelsen på väg 373.
Foto Hans G Pettersson.*

Vid 15-tiden på eftermiddagen kom ett larm via telefon från byn Kalamark. Det meddelades att man inte kunde ta sig fram och att vattnet steg. Vattnet i Rokån steg också snabbt och var på väg mot byn. Räddningstjänsten skickade ut personal med jeep och i eka och hämtade en familj med ett barn. De evakuerades till Rognäs där anhöriga mötte.

Under eftermiddagen kom flera rapporter om vägbrott och man förstod på räddningstjänsten att något stort var på gång.

Klockan 18.00 tog brandmästare Dennis Bergdahl kontakt med ställföreträdande räddningschef Krister Östrén som befanns sig i hemmet och föredrog lägesbilden. Östrén begav sig till huvudstationen och man gjorde en förfrågan till F21 i Luleå om att få använda en räddningshelikopter för att flyga ut och rekognoscera. Svaret blev negativt eftersom det inte bedömdes som räddningstjänst. Frågan om nyttjande av polishelikoptern gick då till polisen men det tog en timme innan svaret kom. Svaret blev att man måste ta kontakt med polismästaren då det endast var en rekognosceringsflygning.

Kl 19.00 fattades beslutet att läget skulle bedömas som räddningstjänst och man rekvirerade omedelbart räddningshelikoptern från F21. Den beräknades vara startklar 21.05.

Sent under måndag kväll begärde räddningstjänsten polisens hjälp med rekognoscering och avspärrning av vägarna i det drabbade området, främst väg 373 vid bron Djupdal. På grund av knappa resurser och efterarbete p.g.a. festivalen "Piteå dansar och ler" kunde polisen inte ställa upp. Polisen kallade inte in någon extra personal i detta läge.

Kl 19.30 informerades länsstyrelsen om läget.

Kl 19.50 höjdes också beredskapen hos räddningstjänsten på huvudstationen i Piteå. Man förstärkte heltidsstyrkan med deltidspersonal och bemanningen var nu 15 personer; en brandingenjör (chefsberedskap), en brandmästare, en brandförman heltid, sju brandmän heltid, en brandförman deltid och fyra brandmän deltid.

Kl 20.30 kom larm från Rognäs där vattnet steg med ca 30 cm per halvtimme och ett antal stugor hotades av vattnet. Räddningstjänsten skickade ut två brandmän som hjälpte till att rädda inventarier undan vattnet och man tömde två stugor.

Kl 21.20 var räddningshelikoptern på plats i Piteå och besättningen informerades om läget och uppgiften.

På kvällen tog räddningsledaren (RL) Krister Östrén kontakt med myndigheter och övriga berörda förvaltningar och informerade om läget. Länsstyrelsen, Vägverket, Piteå älvdals sjukhus, kommunledningen, polisen, Piteabuss och de berörda kommunala förvaltningarna (socialförvaltningen, tekniska kontoret, miljö- och hälsoskyddsförvaltningen och kanslichefen)

kontaktades. RL informerade om läget och man fattade beslut om ett möte tisdag förmiddag, kl 10.00.

Kl 21.35 gav sig räddningshelikoptern av på en första rekognosceringsrunda. Med i helikoptern fanns personal från räddningstjänsten. De flög söderut över Blåsmark och Hemmingsmark, där de såg att flertalet vägar var avspolade och skadade eller översvämmade. Längre söderut konstaterades att väg 502 hade ett brott på ca 3 km som orsakats av vattenmassorna som forsat fram. En vägtrumma av plåt hade spolats bort vid Brändängesbäcken och följt med vattnet ca 500 m. Trumman väger 17 ton.

Bild 3. En del av väg 503 mellan Blåsmark och Lillpite är totalt bortspolad. Foto Gunnar Westergren.

Bild 4. En vägtrumma har spolats bort från Brändängsbäcken. Foto Gunnar Westergren.

Efter väg 513, i Brännfors vid länsgränsen var det fyra äldre personer som behövde evakueras p.g.a. att fastigheterna hotades. De flyttades till säkert område. Helikoptern vände norrut mot väg 373 men på vägen dit blir de uppropade av räddningstjänsten i Skellefteå som befinner sig i Källbomark

längs väg 897. De försökte med hjälp av båt undsätta två personer vid en stuga som står på vad som p.g.a. regnet blivit en ö. Vattnet var så strömt att Skellefteå räddningstjänst inte kan komma dit med båten. Helikoptern vände för att vinscha upp de två strandsatta personerna. De lyftes tillsammans med två hundar och sattes ner på fast mark.

Brandmästaren från Piteå, som var med i helikoptern, träffade räddningsledaren från Skellefteå och man informerade varandra om läget. Det beslutades att helikoptern skulle göra en rekognosceringsrunda i området runt vägarna 897 och 899 för räddningstjänsten i Skellefteås räkning.

Helikoptern begav sig sedan till Fällfors flygbas för att tanka och för vidare rekognoscering i dalen mellan väg 373 och 543 och sedan ner mot Piteå stad. Man konstaterade att de flesta mindre skogsvägar är helt bortspolade. Vid Djupdal var den nya bron hotad eftersom vattnet stigit snabbt och underminerat vägbanken. Vid rekognoscering längs väg 373 syntes att flera kilometer av vägen bortspolats bort. Rekognosceringsrundan fortsatte efter Rokån och mot Kalamark och helikoptern gick ner vid utloppet i Kalaträsket. Dimma började nu göra det svårt att se och de återvände till Piteå för att informera om vad man sett. Klockan 01.30 landar man i Piteå.

Bild 5. Flygfoto över Kalamark, taget under tisdagen den 29 juli. Foto Gunnar Westergren.

Fortfarande har det kommit väldigt få larm från allmänheten om problem.

Räddningsledningen beslutade sig för att behålla helikoptern och skicka upp den tidigt på morgonen igen. Under natten fanns det inte mycket man kunde göra utan man kraftsamlade inför tisdagen.

Under natten började massmedia höra av sig och det kom rapporter om störningar på el- och telenäten. Även mobiltelefonnäten är utslagna i området kring länsgränsen.

Tisdag 29 juli 1997

Väderprognosen från SMHI/Sundsvall talade på morgonen om att det skulle komma mer regn under dagen, kvällen och natten.

Kl 07.00 lyfte helikoptern för en ny runda och begav sig norrut för att kontrollera vägarna i norra delen av kommunen. Man flög längs väg 543 och parallellvägen 934 och fortsatte längs väg 546 och 545 upp mot Älvsbyns kommun men såg inget anmärkningsvärt förutom att det var mer vatten än normalt. Väg 545 och 515 var bitvis under vatten.

Eftersom räddningsstyrkorna från Piteå inte kunde ta sig upp i området kring Långträsk, höjdes beredskapen där och räddningsvärdet gick upp till deltidsberedskap. Värnet åkte ut och gjorde en rekognoscering i området och rensade bl.a. vägtrummor längs väg 515 och 545 så att vattnet kunde rinna undan.

På tisdagsmorgonen fattades beslut om ledningsorganisationen, med en RL som till sin hjälp hade en stab bestående av sambandspersonal, informationsansvarig samt assisterande personal. Under RL utsågs en skadeplatschef som under sig hade de operativa styrkorna. RL ingår också i den kommunala ledningsgrupp som bildats.

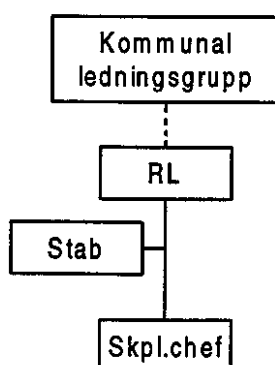

Fig 4. Ledningsorganisationens uppbyggnad

Klockan 10.00 genomfördes det möte som planerats under måndag kväll. Först informerade räddningstjänsten om läget och de åtgärder som vidtagits under måndag kväll och natten till tisdagen. Varje deltagare fick sedan tid att berätta om sin verksamhet, vilka åtgärder man vidtagit, planerade att vidta och vilka problem som hade uppstått eller kunde uppstå.

Socialförvaltningen: Hade agerat redan på måndag kväll (mellan 22.00 och 23.00) då man varit i kontakt med arbetsledare och de lokala vårdbiträdesgrupperna. De hade läget under kontroll och inga vidare åtgärder behövde vidtas i detta läge. En inventering över de som eventuellt skulle behöva evakueras hade gjorts. Evakuering ansågs inge trygghet men var inte nödvändig p.g.a. vårdbehov.

Tekniska kontoret: Vidtog åtgärder i Lillpiteälven p.g.a. avbrott i vattenledningen. Vattnet styrdes om och man breddade avloppen på flera ställen. Behovet av kunnig personal var stort men arbetet kunde ändå genomföras utan problem. Tillsammans med miljö- och hälsoskyddskontoret tog man prover och beslutade att öka kloreringen av vattnet för att det skulle vara drickbart. Dessutom tillsatte man fosfater för att få utfällning av den jord och humus som följde med vattnet. Breddningen av avlopp diskuterades också med miljö- och hälsoskyddskontoret. De var dock lite oroliga över breddningen eftersom man då inte har kontroll över vart det förorenade vattnet tar vägen. Framtiden är enligt miljö- och hälsoskyddskontoret oviss. Mycket av vattnet från de översvämmade områdena kommer ut i Svensbyfjärden där vattenverket tar stor del (>90%) av dricksvatten till Piteå kommun. Det finns ingen alternativ vattentäkt.

Polisen: Hade inte noterat någon anstormning av samtal från press eller allmänhet. De meddelade också att de hade väldigt få resurser för att kunna ställa upp med folk för att bevaka avspärningar.

Vägverket: Vägverket hade inte skaffat sig en fullständig bild av läget och hade i början svårt att få tag i folk. Räddningstjänsten informerade om den bild de skaffat sig av läget och man bestämde sig för att prioritera väg 373. Detta p.g.a. att den är en stor genomfartsled i kommunen och att räddningstjänsten behöver den för att ta sig till de västra delarna av kommunen.

Länsstyrelsen: Länsstyrelsens representant hade varit i kontakt med landshövding Björn Rosengren som befann sig i Stockholm på semester. Rosengren erbjöd sig att komma upp om det behövdes men bedömningen i detta läge var att så icke var fallet. Det diskuterades under mötet om länsstyrelsen skulle ta över räddningsledarrollen, men man beslutade att den kommunala räddningstjänsten skulle behålla ledningen om läget inte blev allvarligare.

Landstinget: Ordförande i katastrofkomittén representerade vid mötet. Efter mötet rekvirerades (via SOS) ambulanshelikoptern från Gällivare, för att säkerställa ambulanstransporterna i skadeområdet.

Allmänt:

Beslut togs att en presskonferens skulle hållas kl 15.00 med medverkan från räddningstjänsten, länsstyrelsen, polisen, kommunalråd, F21 (helikopterbesättning) och sjukvården.

Tidpunkt för nästa möte sattes till kl 10.00 onsdag 30 juli.

Ett informationsnummer för allmänheten inrättades hos räddningstjänstens ledningscentral. Numret offentliggjordes regelbundet via radio (P4) under dagen och kvällen.

Fortsatt inriktning:

Rekognoscera vattenflödet och eventuellt nödställda personer inom skadeområdet. Beslut togs att besöka alla som bor i området för att ta reda på vem som behövde hjälp.

Under eftermiddagen skulle räddningshelikoptern skickas upp igen med räddningstjänstpersonal ombord. Vidare skulle kontakt tas med hemskyddsombuden i området för att få hjälp med rekognosceringen.

Vid 12-tiden beställdes sex stycken bandvagnar med förare från MEKB 19 i Boden. Bandvagnarna skulle användas till rekognoscering och upprätthållande av beredskapen i de skadeområden där räddningstjänsten inte tog sig fram med sina ordinarie fordon.

Under eftermiddagen hör några oroliga anhöriga av sig till räddningstjänsten för att få information om läget. De blir lugnade av den informationsansvarige som nu ringts in och finns i ledningscentralen.

Mellan 11.00 och 13.00 på tisdagen evakuerades människor i de drabbade områdena i:

Mellanboda

En äldre kvinna som varit på permission hos sin dotter behöver komma tillbaka till servicehuset där hon bor för att få adekvat vård. Hon hämtades med helikopter och flögs till Hortlax.

En gårdsägare som varit i Piteå tog sig inte hem till Mellanboda där fru och barn fanns. Han flögs från brandstationen ut till gården.

Brännfors

Sex äldre personer evakuerades och transporterades till Piteå.

Under dagen ökade trycket från massmedia och alla tänkbara medier hörde av sig och sökte information.

Vid 14-tiden kom en ny väderprognos som var positivare än den man fått på morgonen. Den nya prognosen angav att regnet skulle upphöra och att det senare under eftermiddagen skulle spricka upp.

Vid 15-tiden togs kontakt med hemskyddsombuden och de fick i uppgift att hjälpa till med rekognoseringen. Man fick inte kontakt med alla eftersom el- och teleföbindelser i området vid länsgränsen inte fungerade. I detta område satte helikoptern ner räddningstjänstpersonal som fick knacka dörr.

Kl 15.00 hölls en presskonferens som varade en timme. Efter den minskade trycket från massmedia något.

Kl 15.30 kom till SOS-Alarm i Luleå en varning för höga vattenflöden från SMHI i Norrköping. Där redovisades regnmängder och en prognos för kommande dygn. I den talade man om fortsatt ostadigt väder med kraftiga regnskurar främst i Norrland. Räddningstjänsten i Piteå hade kontakt med Kallax och den prognos som lämnades kl 14.00 ansågs vara aktuell fortfarande.

Kl 17.20 kontaktades jourhavande tjänsteman på räddningsverket och informerades om läget.

Kl 18.00 – 19.50 var räddningstjänsten ute och rekognoscerade i Kalamark, Holmsfors/Mellanboda.

Kl 19.20 anlände ambulanshelikoptern från Gällivare.

Kl 20.10 ställdes helikoptrarna för kvällen och besättningarna fick vila.

Vid denna tidpunkt ansåg räddningsledningen sig ha kontroll på var alla personer befann sig och vilka som kunde behöva hjälp.

Kl 22.00 fungerade alla el- och telenät igen.

På kvällen skickades inkallad deltidspersonal hem från huvudbrandstationen.

Trycket från massmedia lugnade ner sig inför presstoppet för morgontidningarna. Under natten ökade dock trycket igen inför morgonens och förmiddagens radio och TV-sändningar.

Under natten var räddningstjänstens ledningscentral bemannad.

Onsdag 30 juli 1997

Onsdag morgon klockan 07.00 hölls en träff för att diskutera åtgärderna som vidtagits på kvällen och under natten. En genomgång hölls med helikopterbesättningen och de gjorde ytterligare rekognoseringsflygningar där kommunalråd, räddningsledaren, informationsansvarige och räddningstjänstens fotograf följde med.

En genomgång hölls också med pågående skift. De hade inte varit inblandade förut och behövde en ordentlig information.

Under förmiddagen anlände representanter för massmedia från bl a Stockholm och Finland. Efter information från räddningsledningen fick de kartor över området och fick själva se sig omkring med hjälp av bilar och inhyrda helikoptrar. Ingen från massmedia fick vid något tillfälle åka med räddningshelikoptern.

Kl 09.20 landade helikoptern från F21 efter ännu en rekognoscering.

Kl 10.00 skickades den första pressreleasen ut med information om att läget stabiliserats och att vattnet börjat sjunka undan på de flesta ställen, att el- och teleförbindelser fungerar normalt och att Vägverket har börjat reparera vissa vägar provisoriskt. Räddningstjänstens resurs och beredskapsläge redovisas också. Pressreleasen finns i sin helhet i bilaga 2. Totalt skickas tre pressreleaser ut.

Kl 10.00 hölls mötet som beslöts om på tisdagen. Räddningsledningen och övriga deltagare informerade om läget.

Tekniska kontoret: Avloppen o.s.v flöt på bra. Allmänheten hade hört av sig till Vattenverket och sagt att vattnet smakade konstigt och var aningen brunt. Smaken kom troligtvis från den ökad kloreringen.

Vägverket: En chefstjänsteman och en informationsansvarig deltog. Vägverkets trafikinformationscentral hade dåliga uppgifter om vägnätet och vidarebefordrade de som ringde till räddningstjänsten. Detta skapade ett ökat tryck på räddningstjänstens informationsansvarige.

Socialförvaltningen hade inga problem.

Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen var oroliga för framtiden och då framförallt för privatpersoner som har egen brunn. I dessa kommer det att komma in förorenat vatten och man var inte säker på hur man skulle agera för att förhindra detta.

Polisen: Inget att förmedla.

Sjukvården: Problem med brist på mediciner i inlandet, Långträskområdet. Problemet löstes under dagen.

Beslut togs att göra en ny överflygning där Vägverket, länsstyrelsen och polisen deltog. Detta var första gången som Vägverket fick en överblick av skadorna.

Kl 10.20 kom uppgifter från Granträskmark att det där fanns sex familjer som inte kunde ta sig någonstans. De hade observerats men inte besökts vid tidigare rekognoscering. Räddningstjänsten hade då observerat att husen inte var hotade av vattnet och att det fanns båtar tillgängliga för eventuellt behov

av transport. Man beslutade sig för att åka ut och besöka familjerna för att kontrollera att allt var bra.

Kl 10.30 anlände sex bandvagnar från MEKB19 i Boden.

Kl 10.30 meddelade räddningsverket att de sänder en observatör till Piteå.

Kl 12.25 flög helikoptern till Granträskmark för att kontrollera att allt är bra med de sex familjer som är fast där. De säger att allt är bra och att de vill vara kvar i sina hem.

Kl 13.00 hölls en presskonferens med samma deltagare som tidigare förutom att landstingets och polisens representant saknades. På presskonferensen redovisades vad som hänt och vad man planerade att göra. Kommunalrådet framförde personliga åsikter om orsakerna till att skadorna blivit så omfattande.

Kl 13.00 lämnades en annons om informationsnumret till räddningstjänsten som allmänheten kan ringa till lokaltidningarna.

Huvuduppgiften nu var att få en bild av vägnäten och avgöra hur man skulle klara beredskapen i kommunen när helikoptrarna avvecklades. Räddningshelikoptern bedömdes kunna lämna Piteå under eftermiddagen och kl 14.55 återvände den till F21/Kallax.

Kl 15.00 förstärktes bandvagnarna, med värnpliktiga och brandmän från Piteå och skickades ut för att rekognoscera vägnätet i skadeområdet. De besökte Kalamark, Blåsmark, Hemmingsmark och Granträskmark.

Det konstaterades att räddningstjänstens brandfordon kunde ta sig till alla ställen utom två i kommunen, även om man på flera ställen fick välja alternativa vägar jämfört med de som normalt är snabbast. De ställen man inte tog sig till med brandfordon nåddes med bandvagnarna.

Kl 16.00 skickades den andra pressreleasen ut med information om att läget stabiliserats ytterligare och att vattnet fortsatte sjunka. Väderprognosen från Kallax redovisas. Den talar om lätta spridda regnskurar. De vägar som reparerats och är farbara redovisas. Pressreleasen finns i sin helhet i bilaga 2.

Kl 20.00 anlände räddningsverkets observatör och fick en kort redogörelse för vad som hänt och hur framtiden såg ut.

Kl 20.30 återvände den sista bandvagnen till huvudstationen i Piteå.

Kl 23.00 kom information från Vägverket om att man öppnat väg 501 (Blåsmark-Svensbyn) som legat under vatten.

Under natten till torsdagen var räddningstjänstens ledningscentralen bemannad.

Torsdag 31 juli 1997

Under förmiddagen hölls en genomgång med räddningsverkets observatör och länsstyrelsens representant Charlotte Rouget. Händelseförloppet tecknades ner.

Under eftermiddagen gjordes två överflygningar för att se hur läget var och se om vattnet sjönk undan.

På eftermiddagen hämtades fyra av de sex bandvagnarna tillbaka till MEKB 19 Boden, två behölls i Piteå.

Inga fler larm kom och räddningstjänsten började dra ner på beredskapen.

14.00 avslutades räddningstjänsten.

Fredag 1 augusti 1997

Ambulanshelikoptern från Gällivare skickades hem klockan 12.00.

Under dagen strömmade rapporter in från Vägverket om vägar som åter öppnats.

18.00 beredskapen i Långträsk dras ner och återgår till att vara värn.

Skador

Hus:

Drygt femtio hus är skadade av vattnet, både åretruntbostäder och sommarstugor. Omfattningen på skadorna varierar naturligtvis kraftigt från hus till hus men i snitt räknar försäkringsbolagen med en kostnad på ca 50 000 kronor per hus. Denna siffra baseras på erfarenheter från andra översvämningar i området. De hus som är värst drabbade och kanske måste rivras ligger på en kostnad runt en miljon kronor.

Vägar:

De skogsvägar som skogsbolagen själva äger har i skrivandets stund inte blivit kartlagda och därför kan ingen uppskattning av varken skador eller kostnad för reparationer göras.

De större vägarna i området är alla skadade på ett eller flera ställen. Värst drabbade är väg 373, 502, 934. Se karta i bilaga 1. På dessa vägar är långa bitar bortspolade och på flera ställen är broar borta. På vägarna 512, 513 och 904 är kortare bitar och broar bortspolade. På övriga vägar i kommunen finns det också skador. Dessa vägar har stått under vatten och vattnet har forsat fram längs dem. Skadorna kan t ex vara underminerade vägrenar, mindre hål eller små avbrott. Kostnaderna för att reparera dessa vägar är inte uppskattade idag och för information hänvisas till Vägverket.

Det finns förutom dessa vägar ett stort antal små byvägar och andra vägar som ingen äger och som de som bor runt vägarna har hjälpts åt att sköta. Vem som skall reparera och stå för kostnaden för reparationerna är inte klarlagt; försäkringsbolag, kommunen eller de som brukar vägarna men inte äger dem.

Inga personskador har rapporterats in.

Erfarenheter och synpunkter

På det stora hela fungerade räddningstjänstens arbete mycket bra. Det mesta arbetet bestod av att vidarebefordra information och att se till att man kunde hålla beredskapen i kommunen. Det räddningsarbete som utfördes rörde sig framförallt om att evakuera människor och att rädda egendom undan vattenmassorna.

Första frågan man funderar på är varför ingen förutspådde att ett så kraftigt regnväder var på väg att dra in över kommunen. I den kommunala riskanalysen tas översvämning mycket kortfattat med. Man skriver ”Risk för översvämning finns vid isgång och vårfloed företrädesvis i Rokån, Lillpiteälven och Piteå älv, framförallt nedströms Bölebron.” Det var mycket riktigt i dessa områden som översvämningarna var värst, men ingen beredskap fanns mer än den ledningsorganisation som redovisats tidigare.

Ingen personskada har rapporterats in, vilket måste ses som ett mycket bra resultat. Under hela insatsen kom det mycket få samtal från allmänheten med önskemål om hjälp. Orsakerna till det kan vara flera, antingen att allmänheten kände sig trygg tack vare att räddningstjänsten personligen besökte alla som var utsatta. Det kan också tänkas att räddningstjänsten lyckats få ut sin information via massmedia och på sätt skapat trygghet hos drabbade. Ytterligare en synpunkt är att människor som väljer att bosätta sig i glesbygden ofta har en mycket bra förmåga att ta vara på sig själv och har kunskap och beredskap för oförutsedda händelser.

Samarbetet inom kommunen fungerade bra. Ledningsgruppen var snabbt samlad och kom i gång med sitt arbete som bl a innebar att man delgav varandra information. Den kommunala ledningsgruppen förstärktes med bland annat representanter för Vägverket, Länsstyrelsen och landstinget. Ett problem, även om det inte upplevdes som stort, som uppstod var att vissa frågor som inte rörde räddningstjänst hamnade hos dem ändå. Detta ledde till att räddningstjänsten fick lösa problem som egentligen inte låg på deras bord och det tog resurser från räddningstjänstens verksamhet. Orsaken kan vara att räddningstjänsten snabbt gick ut med informationstelefonnummer. Därmed var det lättare att få kontakt med räddningstjänsten än den myndighet som egentligen skulle lösa ens problem. För att avlasta räddningsledningen och ta hand om inkommande frågor från bl a press och allmänhet bör ett informationsbefäl komma in tidigt i insatsen. I detta fall kallades informationsbefälet in lite sent i insatsen och hade lite svårt att hinna ikapp och det ledde också till att avlastningen för räddningsledningen kom sent.

Att Vägverket hade dålig bild av läget medförde att räddningstjänsten även fick ta emot många samtal om vägfrågor.

El- och teleförbindelser med området kring länsgränsen försvann under en del av insatsen. Det verkar inte som om detta påverkat utgången av insatsen eftersom räddningstjänsten var och besökte de drabbade.

Dock hade hemskyddets arbete blivit mer komplett eftersom man nu inte kunde komma i kontakt med alla ombuden. Hemskyddet är, som märktes i denna insats en värdefull organisation som, om den används rätt, kan avlasta räddningstjänsten och för deras räkning genomföra rekognoscering och vidarebefordra information till innevånarna.

Vid diskussionerna med länsstyrelsens representant kom det fram uppgifter om att länsstyrelsen kunde avlastat räddningsledningen mer, men eftersom det inte var den ordinarie tjänstemannen som var på plats fungerade inte samarbetet optimalt. Länsstyrelsen borde se till att även de som under semester ersätter ordinarie tjänstemän är väl insatta i arbetsuppgifterna och kontakten med kommunernas förvaltningar.

Vid insatser som är väldigt väderberoende är det mycket viktigt att räddningsledningen har tillgång till aktuella och korrekta väderleksrapporter. Detta för att framförhållningen skall bli så bra som möjligt. I denna insats var de lokala prognoserna från Kallax flygplats de som stämde bäst med verkligheten. Räddningsledningen måste kunna lita på de uppgifter som de får från externa experter.

Eftersom det inte var en klart avgränsad skadeplats var helikoptern från F21 ovärderlig vad gäller rekognoscering, undsättning och beredskap i de delar av kommunen som man inte kunde ta sig till med de vanliga transportmedlen. Även bandvagnarna från Boden var en mycket bra resurs för rekognoscering och beredskap i svåråtkomlig delar av skadeplatsen.

Då även Skellefteå kommun drabbades av regnvädret kan man ifrågasätta varför inte mer samarbete skedde mellan de båda drabbade kommunerna. Enda kontakten skedde på första kvällen när brandmästaren från Piteå träffade personal från Skellefteå räddningstjänst och å deras räkning gjorde en kort rekognoscering. Vad var orsak till det ringa samarbetet, fanns inte behovet eller var det av någon annan anledning?

Inför vårens snösmältning bör man ta reda på vad som kommer hända med det vattnet. Kommer vattnet att följa de nya vägar som skapats eller går de i dem gamla? Eller kommer det att hitta ännu nyare vägar att ta sig fram genom landskapet? Vad kan göras för att utreda detta? En "geologisk/hydrologisk undersökning" bör göras för att utreda hur detta vatten kommer att färdas. En av de frågor som man behöver få svar på är vilka åtgärder som behöver vidtas för att förhindra en upprepning.

Källförteckning

Intervjuer med befäl från räddningstjänsten Piteå. Deltagande; ställföreträdande räddningschef Krister Östrén, brandinspektör Bengt Wiklund och brandmästare Dennis Bergdahl, Hans-Erik Norberg, Staffan Thurén.

Vid ett av samtalen deltog även representant från Länsstyrelsen Charlotte Rouget och en intervju med kommunalråd Eleonor Klockare genomfördes.

Räddningstjänstens dagbok för insatsen

Räddningstjänstplan Piteå kommun

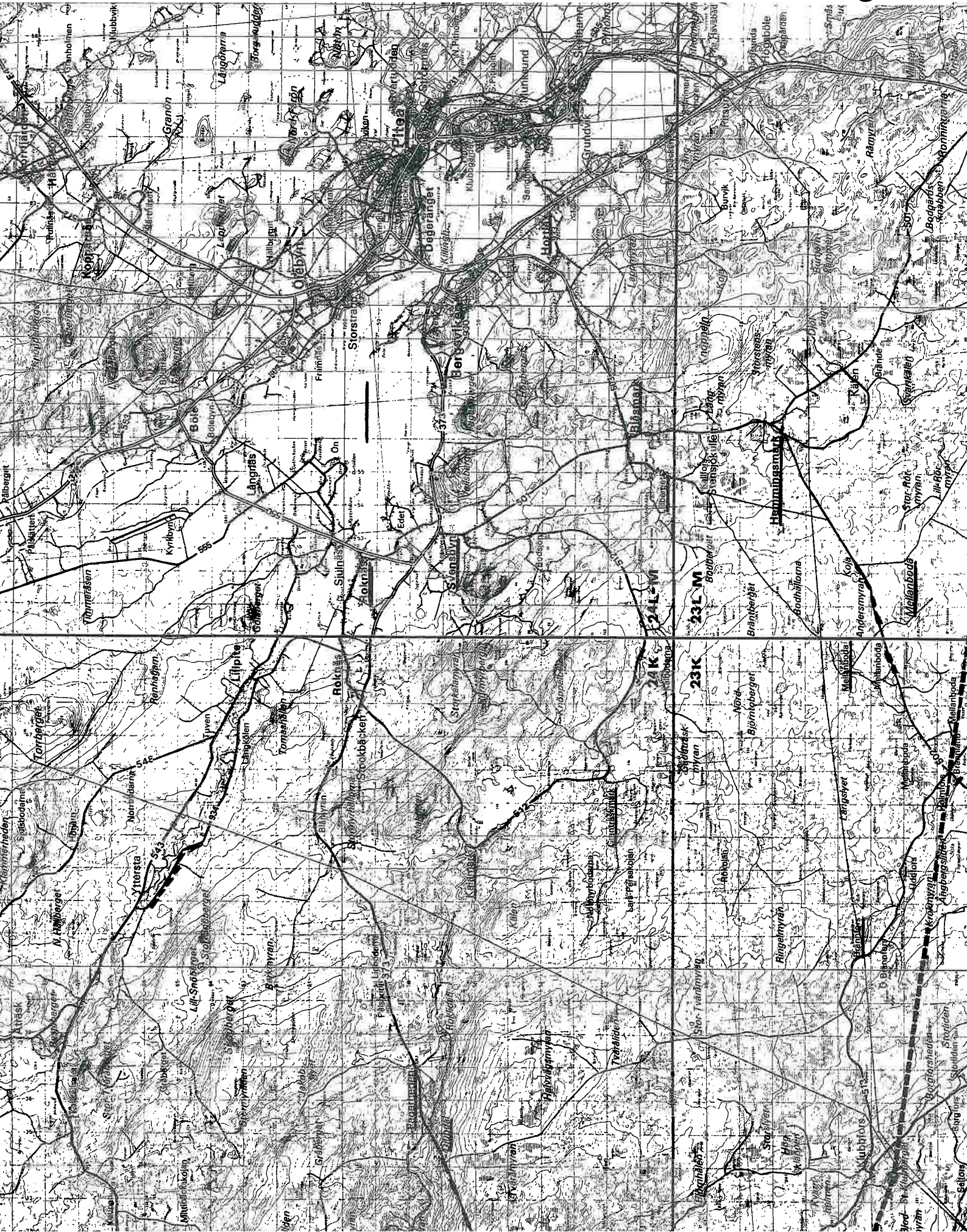
Risikanalys Piteå kommun

Piteå tidningen från 29/7, 30/7 och 31/7 1997

För att få uppfattning om skadornas omfattning gjordes en överflygning med helikopter från F21 och vissa områden besöktes med bil. Skadorna dokumenterades med kamera.

Bilaga 1

RÄDDNINGSTJÄNSTEN PITEÅ

Onsdag
1997-07-30 kl 1000

PRESSRELEASE

Läget har stabiliserats och vattnet sjunker på de flesta ställen.

I större vattenavnämnare - sjöar och sjösystem - är läget dock fortfarande allvarligt och vattnet sjunker bara långsamt.

Sedan kl 2200 igår fungerar el- och telefonförbindelser normalt.

Vägverket har provisoriskt reparerat vissa vägar och reparationsarbeten pågår.

Resurser byggs f n med bandvagnar för att klara Räddningstjänst och service åt allmänheten där vägförbindelser saknas.

Krister Östrén
Räddningsledare

RÄDDNINGSTJÄNSTEN PITEÅ

Onsdag

1997-07-30 kl 1600

PRESSRELEASE

Läget har ytterligare stabiliserats och vattnet fortsätter att sjunka.

Enligt prognosen av meteorologen Kallax förväntas spridda regnskurar - dock inte av samma omfattning som under tidigare dygn.

Reparationsarbeten av vägar och broar fortsätter och Vägverket överväger att tillsammans med Ing 3 anordna provisoriska broövergångar.

Vägarna 548 mellan Lillpite och Granträsk samt 514 mellan Klubbfors och Vattusjön är åter öppna för trafik. Väg 514 Långträsk - Koler och väg 545 Koler - Storsund är nu även öppen för tyngre trafik.

Räddningstjänsten undersöker med hjälp av bandvagnar alternativa framkomstmöjligheter till avspärrade områden.

Krister Östrén
Räddningsledare

RÄDDNINGSTJÄNSTEN PITEÅ

Torsdag
1997-07-31 kl 1300

PRESSRELEASE

Översvämningarna i Piteå-området kan nu anses definitivt vara på tillbakagång.

Det egentliga räddningsarbetet avslutas kl 1400.

Den upprättade informationscentralen med telefonnummer 96 100 bemannas t v dock minst under torsdagsdygnet.

Reparationsarbetet på skadade vägvagnsnitt pågår fortfarande.

I nuläget kan samtliga innevånare i de drabbade områdena nås av räddningsfordon eller bandvagn.

Väg 373 Piteå - Långträsk och 502 Hemmingsmark - länsgränsen är fortfarande stängda och förväntas så förbli ytterligare några dygn.

Representanter från Statens Räddningsverk och Länsstyrelsen har under dagen inspekterat skadeområdet.

Krister Östrén
Räddningsledare